

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

90. An mandans debeat restituere damna, quæ mandatarius intulit, ultra
mandatum suum? Et an mandans vulnerari hominem, & prohibens ne
occidat, si eum mandatarius occiderit, mandans ordinaria poena ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

Notandum
est in princ.
pio, & in aliis
§§. eorum
annotatio-
num.

nem obligatur, nisi ex officio furtum impedire debeat,
vel nisi res accepta sit pars furti.

RESOL. XC.

An mandans debeat restituere damna, qua mandatarius
inuit ultra mandatum suum?

Et an mandans vulnerari hominem, & prohibens ne oc-
cidat, si cum mandatarius occiderit, mandans ordina-
ria pena teneatur? Ex part. 8. tractat. 7. & Misc.
Ref. 37.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Sayr. in *Clauis regia*,
lib. 10. tract. 2. c. 7. n. 5. Ego tamen negatiue
sententia adhaereo, quam nouissime tuetur P. Dicastil-
lus *de inst. lib. 2. tract. 2. disp. 4. dub. 4. n. 54*. Dico igitur
mandantem non teneri restituere damna, quae intulit
mandatarius excedendo fines mandati, quando in
ipsum potestatis est seruare terminos mandati.

2. Sed hic obiter querendum est, an mandans hominem
vulnerari, & prohibens ne occidat, si cum
mandatarius occiderit, mandans ordinaria pena tenea-
tur. Et affirmatiue respondet Menochius *lib. 2. de ar-
bitr. cent. 4. cap. 452. n. 2*. Volzius in *comment. ad leg.
Cornel. de sicar. c. 6. n. 8*. Iulius Clarus in *pract. §. fin.
9. §. n. 5*. Gomez *tom. 3. var. resol. cap. 3. n. 18*. & alij.
Ego verò contrariam sententiam teneo: nam quicum-
que vitium occidendi animum non habuit, pena homici-
dij non est afficiendus, l. 1. in princ. ibi, *hominis occi-
dendi causa*, & §. Diuus. 3. ff. ad l. Cornel. de sicar. l. is, qui
cum telo 7. C. eod. in proposito autem mandator non
habuit animum, & voluntatem directam occidendi,
Etenim dum occisionem diserte prohibuit, mandasse
intelligitur vulnus leue infligi, non lethale; non in ca-
pite, sed in aliqua corporis parte, mortis periculo mi-
nus obnoxia: non gladio ad necandum accommodato,
sed alio quopiam instrumento. Deinde si tali mandanti
ordinaria pena esset infligenda, id non aliam fieret ob
causam, nisi quia cogitare debuerat, ex vulnere quod
infligendum mandari, mortem sequi potuisse, vt tra-
ditur in *cap. vlt. de homicid. in 6*. Atqui hanc non suf-
ficientem esse causam, vt ille homicidij pena teneatur,
inde patet, quod non in dolo fuit, sed in culpa tantum;
quae nequaquam sufficit, vt pena legis Corneliae or-
dinariae locus relinquatur, in *lego 7. ff. ad l. Cornel. de
sicar. l. eum, qui §. C. eod.* Tum etiam huc facit l. 3. §. ad-
iectio 2. versic. sed ex S. C. ff. d. tit. dum ibi scriptum ex-
tat, iussam fuisse relegari eum, quae non quidem malo
animo, sed malo exemplo medicamentum ad concep-
tionem dederat, ex quo ea, quae acceperat, decesserit.
Hoc pronunciatum nostrum confirmant vtriusque iu-
ris textus, quibus disponitur, voluntatem, & propo-
situm delinquentis distinguere maleficia, l. qui iniuria
53. in princ. & l. verum est 39. ibi, nec etiam factum
queritur, sed causa faciendi. ff. de furt. l. furtum 37. in
princi. ff. de usurp. & vsucap. cap. cum voluntate 54. in
princi. extr. de sentent. excommunic. Et licet verum sit,
protestationem facto repugnantem non iurare prote-
stantem. c. cum M. Ferrarieris 9. & ibi Felin. extr. de
constit. Bart. Alber. de Rosate, & communiter DD. in
l. si quis extraneus 21. in princ. ff. de acquir. vel omitt.
hared. Borchart. de feud. c. 3. n. 29. & ostensum sup. in
§. 1. tit. de iniur. num. 78. id tamen tantum procedit,
quando protestatio ordinatur ad tollendum factum,
cum facta pro infectis haberi nequeant, l. in bello 12. §.
facti 2. ff. de captiv. & postlimin. reuers. Nouell. 97. c. 1.
versic. quod enim factum est, &c. non autem si ad tollen-
dam mentem ordinetur, cum enim protestatio bene
operatur, iuxta Jacob. Butrigar. Speculatorem, & alios,
quos citat, & sequitur Mynsinger. cent. 3. obseru. 74. n.
11. & Beloldus *constit. 18. n. 26. & seqq. pag. 20. vol. 2.*

Quemadmodum enim sese habent verba, ita praesenti-
tur ipse animus, secundum Bald. in l. si non conuicti 11.
C. de iniur. & Schneidevvin. in §. fin. n. 3. sup. eod. tit.
fermo quippe quasi potior quidam, seu character ani-
mi, & manus mentis perhibetur, Iul. Casar. Scalliger
lib. 1. poetic. cap. 1. & de subtili. exercit. 236. Accedit
denique textus in *leg. item Mela 11. §. Celsus scribit 3.
& leg. huic scriptura 15. §. 1. ff. ad leg. Aquil. Praxi lo-
co, post Celsum, Vlpianus: si alius ita mortifero vulne-
re percussit, alius postea examinaverit, priorem qui-
dem non teneri quasi occiderit, sed quasi vulnera-
rit, quia ex alio vulnere perit, posteriorem teneri, quia
occidit. Altero loco idem Vlpianus: Si, inquit, seruus
vulneratus mortiferè, postea alio icu manuum per-
rierit, de occiso agi non posse, sed quasi de vulnera-
to. Ex quibus omnibus merito concluditur, quod in
proposito non mandans, sed mandatarius, qui fines
mandati excessit, pena ordinaria teneatur, argum. l.
crimen 26. ibi, vnusquisque ex suo admissio facti libe-
ritur, ff. de penis, & l. sancimus 22. C. eod. Ergo, &c.
Et hanc sententiam tenet Hunnius *lib. 3. var. resolu-
tur. civil. tract. 7. p. 4. quest. 5*. Fachinuz *lib. 1. conser-
tur. cap. 56*. Boccr. *tract. de Homicidio, lib. 1. cap. 3. n. 7.
& seq.**

RESOL. XCI.

An si quis mandaret occidi Titium, & Sempronius occi-
ditur, quia creditur esse Titium, teneatur ad restituenda
nem?

Et quid in hoc casu circa irregularitatem mandans, vel
consulens Petro, vt Ioannem occidat, si inde Petrus
occisus est?

Et asseritur, quod si quis intendat occidere, aut enomi-
ter percutere aliquem Clericum determinatum, &
casu errans alium etiam Clericum percutat, vel
occiderit, illa occiso vel percusso enormis non erit
restruata. Ex part. 11. tractat. 6. & Miscel. 6.
Ref. 19.

§. 1. **N**egatiue sententia videtur adhaerere Mag-
ister Serra *tom. 2. in 2. D. Thome quest. 2. n. 27.
dub. 1.* vbi sic asserit: Si quaeras, an quando quis iussit
occidi Petrum, & mandatarius occidit Ioannem exhi-
mans esse Petrum, teneatur mandans restituere? Re-
spondent, quidam teneri; quia sufficit mortem fuisse le-
quutam immediate ex imperio, & per accidens est,
quod ille vel alter occidatur. Sed hoc difficultate non
caret; nam videtur mortem Ioannis non fuisse imme-
diate sequutam ex imperio mandantis, sed ex errore
mandatarij. Deinde mors Ioannis omnino inuoluntaria
fuisse iubenti Petro occidi, maxime si Ioannes es-
set eius amicus, aut Pater, vel certe Sacerdos, aut Rex:
Denique cum non teneretur restituere damna, quae le-
quata fuerunt ex morte Ioannis, si esset Rex. Ita
Serra.

2. Sed ego puto in tali casu adesse obligationem re-
stitutionis. Probatur primò ex *leg. eum, qui innocens
§. si iniuria, de iniuriis*. Secundo, quia haec actio est ini-
iusta contra hunc hominem Petrum, licet falsò existi-
metur Ioannes. Tertio, à simili, quia qui conbueret
domum Petri, putans esse Ioannis, teneretur restituere:
ergo qui è medio tollit vitam Petri putans esse Ioan-
nem. Quarto, quia si percutiat Petrum Clericum, & facile-
putabat esse Ioannem Clericum, & iniustus, & facile-
gus est, & excommunicatus: ergo etiam qui percutit
Ioannem, quem putabat esse Petrum, teneatur ad resti-
tutionem. Non est autem eadem ratio quantum ad ex-
communicationem de percutiente Clericum, quem
probabili saltem ignorantia putabat esse laicum, in eo-
dem casu non incurrit excommunicationem, quia non